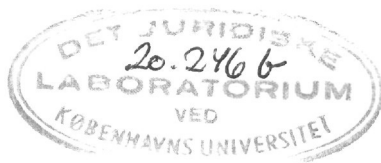

ex 2

BETÆNKNING
OM
EFTERUDDANNELSE AF
JOURNALISTER

AFGIVET AF
DET AF STATS MINISTERIET DEN 27. APRIL 1972
NEDSATTE UDVALG

BETÆNKNING NR. 672
KØBENHAVN 1973

ISBN 87 503 1376 2
S. L. MØLLERS BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING

Udvalgets nedsættelse og kommissorium	5
---	---

Kapitel 1

Journalistuddannelsen i Danmark	7
1.1. Journalistkursus ved Aarhus Universitet	7
1.2. Danmarks Journalisthøjskole 1962-71.	7
1.3. Ny uddannelse fra 1971.	7
1.4. Overgangsproblemer.	8

Kapitel 2

Behovet for efteruddannelse	9
2.1. Hidtidig efteruddannelsesvirksomhed	9
2.2. Mange årgange i klemme.	9
2.3. Hvor efteruddannelse er påkrævet	10
2.4. Rundspørge til journalister og journalistelever.	10
2.5. Nordisk Journalistkursus	11

Kapitel 3

Efteruddannelse i de andre nordiske lande	12
3.1. Norge	12
3.2. Sverige	12
3.3. Finland	12

Kapitel 4

Efteruddannelsens målsætning, form og indhold	14
4.1. Målsætning	14
4.2. Form	14
4.3. Indhold	14
4.4. Kursusledelse	16

Kapitel 5

Efteruddannelsens økonomi	17
-------------------------------------	----

Indledning

Udvalgets nedsættelse og kommissorium

Statsministeriet nedsatte den 27. april 1972 et udvalg med den opgave at behandle problemerne om efteruddannelse af journalister, jfr. § 4, stk. 2, i lov nr. 41 af 4. februar 1970 om Danmarks Journalisthøjskole og Institut for Presseforskning og betænkningen om udbygning af journalistuddannelsen (betænkning nr. 474), og på baggrund heraf afgive indstilling til Statsministeriet om de retningslinjer, hvorefter en sådan efteruddannelse bør tilrettelægges.

Til formand for udvalget udnævntes professor dr. phil. Tage Kaarsted.

Udvalget fik i øvrigt følgende sammensætning:

Redaktør V. Fleischer Michaelsen, udpeget af Dansk Journalistforbund,
Chefredaktør Hans Rishøj, udpeget af Danske Dagblades Fællesrepræsentation og Danske Dagblades Udgeverforening,
Kontorchef Ole Hansen, Statsministeriet,
Rektor Erik Reske-Nielsen, Danmarks Journalisthøjskole.

Som tilforordnet ved udvalget beskikkede Statsministeriet kontorchef E. Goldschmidt, Undervisningsministeriet.

Administrator Birger Sørensen, Danmarks Journalisthøjskole, blev beskikket som sekretær for udvalget. Ved betænkningens udarbejdelse har afdelingsforstander K. A. Frøbert, Institut for Presseforskning, ydet sagkyndig bistand.

Endvidere har fuldmægtig A. Lund-Sørensen efter sin tiltræden som fuldmægtig i Statsministeriet deltaget i udvalgets møder som observatør for Statsministeriet.

Den umiddelbare baggrund for nedsættelsen af udvalget var følgende:

På et møde i Statsministeriet den 6. januar 1972 drøftedes mellem statsministeren og repræsentanter for Danske Dagblades Fællesrepræsentation og Dansk Journalistforbund en række forhold af betydning for den økonomiske

udvikling inden for dagspressen, herunder også spørgsmålet om efteruddannelse af journalister.

Mødet resulterede i nedsættelse af nærværende udvalg, og desuden i nedsættelse af et udvalg, som inden for rammerne af dagspressens virksomhedsområde bl.a. skulle overveje tilrettæggelsen og gennemførelsen af udvidet konsulent- og kursusvirksomhed omfattende såvel tekniske og redaktionelle som drifts- og markedsøkonomiske ledelsesfunktioner samt spørgsmålet om, hvorvidt den nyeste tekniske udvikling kan foranledige behov for særlige praktiske arrangementer inden for rammerne af den gældende lovgivning om omskoling og efteruddannelse af det tekniske personale.

Mellem de to udvalg har der fundet drøftelser sted om afgrænsning af kommissorierne for så vidt angår efteruddannelsesproblemerne inden for området virksomhedsledelse.

Udvalgets opgave har efter det givne kommissorium været begrænset til en nærmere behandling af spørgsmålene i forbindelse med den efteruddannelses- og specialkursusvirksomhed, der omhandles i lov om Danmarks Journalisthøjskole og Institut for Presseforskning § 4, stk. 2, jfr. § 2 i Statsministeriets bekendtgørelse af 6. januar 1971 om Danmarks Journalisthøjskole.

Uden for kommissoriet falder derfor de former for tillægsuddannelse for færdiguddannede fra Danmarks Journalisthøjskole samt for kandidater og studerende fra universiteter og andre højere uddannelsesinstitutioner, der i henhold til lovens § 7, stk. 1, nr. 3)-5) er henlagt til Institut for Presseforskning.

Uden for kommissoriet falder endvidere problemerne i forbindelse med omskoling af arbejdsløse journalister. Der har imidlertid i udvalget været enighed om, at de praktiske erfaringer, som blev indhøstet under det i Arbejdsministeriets regi i 1972 afholdte omskolingskursus, kunne være af betydning for udvalgets arbejde, hvorfor lederen af dette kursus, redaktionssekretær H. C. Steffensen, på et af udvalg-

gets møder har givet en redegørelse for disse erfaringer.

Endelig falder også den efteruddannelsesvirksomhed, som varetages af Nordisk Journalistkursus, uden for kommissoriet. Men da både indholdet og omfanget af denne efteruddannelsesvirksomhed må influere på behovet for anden efteruddannelse af journalister, vil der i kap. 2 blive givet en nærmere redegørelse for Nordisk Journalistkursus og for de aktuelle planer om en udbygning af dette kursus.

Udvalget har drøftet, hvorvidt egentlige fagkonferencer, hvis formål er at forbedre kontakten mellem fagspecialister på den ene side og specialmedarbejdere i massemedierne på den anden side med henblik på at skabe en bedre forståelse af parternes problematik og dermed

bedre muligheder for indbyrdes kommunikation, hører hjemme under Journalisthøjskolens efteruddannelsesprogram. Udvalget kan tiltræde, hvad der herom siges i betænkning nr. 474 om udbygning af journalistuddannelsen p. 21:

»Det er udvalgets opfattelse, at sådanne konferencer har stor værdi ved at udbygge forståelsen mellem pressens folk på den ene side og de politiske, administrative, videnskabelige og juridiske fagfolk på den anden side«.

Da sådanne konferencer imidlertid næppe kan siges, at falde ind under lovens ord »efteruddannelses- og specialkurser«, har der været enighed om, at de ikke omfattes af kommissoriet, men mere naturligt henhører under pressens organisationer.

København, den 28. november 1972

V. Fleischer Michaelsen

Ole Hansen

Tage Kaarsted

formand

Erik Reske-Nielsen

Hans Rishøj

Birger Sørensen

KAPITEL 1

Journalistuddannelsen i Danmark

1.1. Journalistkursus ved Aarhus Universitet

Indtil 1962 havde den teoretiske undervisning af journalister i Danmark udelukkende karakter af en kursusvirksomhed, der siden 1946 henhørte under den selvejende institution Journalistkursus ved Aarhus Universitet. Før oprettelsen af denne institution havde der kun været få og spredte tilløb til en teoretisk journalistuddannelse.

De karakteristiske træk for de kurser, som holdtes i perioden 1946-62, var følgende: Deltagelse i kurserne var frivillig og stod åben for journalistelever med mindst 2 års ansættelse på en hovedredaktion. Undervisningen omfattede en almen kulturel afdeling med emner inden for udenrigs- og indenrigspolitik, økonomi, sprog m.v. og en speciel afdeling med emner inden for journalistik og redaktionsarbejde. Undervisningen meddeltes i forelæsningsform samt ved praktiske øvelser i de journalistiske fag. Der blev på hvert kursus forelæst i 300-350 timer over en 3-måneders periode. Kurserne blev frekventeret af i alt 331 elever, dvs. en gennemsnitlig deltagelse på cirka 20 elever på hvert kursus.

I 1953 blev dette kursus suppleret med et videregående 3-måneders kursus for journalister med mindst seks års anciennitet i pressens tjeneste. Undervisningen var her koncentreret om færre og fortrinvis samfundsvidenskabelige fag. I 1958 blev dette kursus afløst af Nordisk Journalistkursus.

Kursusvirksomheden blev hovedsagelig finansieret af pressens organisationer, dog suppleret med et statstilskud, der i den sidste del af perioden androg 30.000 kr. om året.

1.2. Danmarks Journalisthøjskole 1962-71

I 1962 blev Journalistkursus ved Aarhus Universitet omdannet til Danmarks Journalisthøjskole, og samtidig ændrede den teoretiske journalistuddannelse karakter. Kursusvirksomheden

blev afløst af en ordning, hvorefter alle journalistelever som en integrerende del af den treårige uddannelse til journalist normalt skulle have et ophold af seks måneders varighed på Journalisthøjskolen. En betydelig forøgelse af statens tilskud til Journalisthøjskolens drift muliggjorde ansættelse af en fast lærerstab, der i de følgende år blev udvidet i takt med en stigende tilgang af elever. Fra midten af 1960'erne var den årlige tilgang af elever cirka 130, og undervisningen blev varetaget af 12 faste lærere samt en række forelæsere udefra.

Undervisningen, der fra 1963 var obligatorisk, omfattede dels almene fag, dels journalistik. Til den første gruppe hørte især fagene dansk politik og økonomi, pressejura, det danske sprog, kulturjournalistik og international politik. Undervisningen i journalistik omfattede notitsen, nyheden, referatet, reportagen, rubrikkerne, den aktive journalistik, billedjournalistik, idéskabelsen, telegrambehandling, kildekritik, brugen af håndbøger, skriftvalg og lay-out.

Erfaringerne fra denne periode pegede hen på, at undervisningstiden var for kort, at elevernes forudsætninger for at følge undervisningen med udbytte var meget forskellige, og at det var en svaghed, at Journalisthøjskolen ikke kunne stille krav om aflæggelse af eksamen ved undervisningens afslutning. Hertil kom, at pressens organisationer, som finansierede Journalisthøjskolens udgifter til bl.a. kontor- og undervisningsmateriel, vanskeligt vedblivende kunne bære de stærkt stigende omkostninger.

1.3. Ny uddannelse fra 1971

Denne udvikling, hvorom der er givet en mere udførlig redegørelse i betænkning om udbygning af journalistuddannelsen i Danmark, førte frem til loven af 4. februar 1970 om Danmarks Journalisthøjskole og Institut for Presseforskning. I henhold til denne lov, der trådte i kraft den 1. april 1971, har Statsministeriet under

den 6. januar 1971 udstedt bekendtgørelse om grunduddannelsen og eksamen ved Danmarks Journalisthøjskole. Herefter omfatter grunduddannelsen en forskole af ét semesters varighed samt 1. og 2. del, hver af varighed to semestre plus eksaminer. Imellem 1. og 2. del skal den studerende gennemgå en praktikanttjeneste af 18 måneders varighed på en redaktion eller andet anerkendt uddannelsessted.

Den første forskole startede i september 1971, og både forskolen og 1. del er nu oppe på fuld kapacitet. De første praktikanter forlader Journalisthøjskolen den 1. februar 1973 og vender tilbage til 2. del ved begyndelsen af efterårssemestret 1974. Et halvt år senere vil også 2. del være oppe på fuld kapacitet.

Dette korte historiske tilbageblik viser, at udviklingen er gået fra en frivillig, kursusbetonet uddannelse, der kunne tages som et supplement til den obligatoriske journalistuddannelse på en redaktion, frem til en egentlig grunduddannelse på Danmarks Journalisthøjskole. Det, der begyndte som en form for efteruddannelse under Journalistkursus ved Aarhus Universitet, har skiftet karakter og er blevet det centrale led i journalistuddannelsen.

1.4. Overgangsproblemer

De forskellige stadier i udviklingen har medført betydelige overgangsproblemer. Da opholdet

på Danmarks Journalisthøjskole i 1962 blev indført som et fast led i selve journalistuddannelsen, ophørte samtidig den gamle kursusvirksomhed. Dette medførte imidlertid et voldsomt pres på skolen fra journalister, der enten havde afsluttet deres praktiske uddannelse eller stod umiddelbart foran afslutningen af den. For at imødekomme disse journalisters ønske om at supplere deres uddannelse gav Journalisthøjskolen plads for en række »opsamlingskurser« for de journalister, der ved gennemførelsen af den nye ordning var kommet i klemme. Deltagelse i et opsamlingskursus var frivillig, men tilgangen var så stor, at man over halvandet år måtte afvikle fem kurser med i alt 150 deltagere.

Et nyt problem opstod i forbindelse med påbegyndelsen af den fireårige journalistuddannelse i 1971. På dette tidspunkt var der på redaktionerne ansat et stort antal journalistelever, og nye elever ansattes stadig indtil udgangen af marts 1973, indtil de nye praktikanter fuldt ud kan besætte de stillinger, der efter den gamle ordning blev udfyldt med elever.

Dette betyder, at Journalisthøjskolen endnu i nogle år sideløbende med den nye journalistuddannelse må opretholde den hidtidige, kortvarige uddannelse for en række »overgangshold«, bestående af de elever, der er blevet ansat på redaktionerne efter den gamle ordning. Efter planerne skal det sidste »overgangshold« afvikles i forårssemestret 1974.

KAPITEL 2

Behovet for efteruddannelse

2.1. Hidtidig efteruddannelses virksomhed

Kort efter, at Danmarks Journalisthøjskole havde påbegyndt sin virksomhed i 1962, viste det sig, at der inden for journalistfaget var et stærkt behov for efteruddannelse. I Journalisthøjskolens årsberetning for undervisningsåret 1963-64 hedder det således (p. 15):

»Den store frivillige tilgang af journalistelever til Journalisthøjskolen synes at være udtryk for et kundskabsbehov, som deles af store dele af journaliststanden. Også fra uddannede journalister har højskolen og dens lærere modtaget talrige opfordringer til at arrangere kursus af forskellig art, men med henblik på journalistiske stofområder. Mange journalister med adskillige års praktisk erfaring bag sig erkender, at det avislæsende publikums stadigt stigende uddannelsesniveau kræver stedse større viden hos dagbladens medarbejdere«.

Som en imødekommelse af disse ønsker blev der i de kommende år arrangeret en række kortvarige specialkurser for uddannede journalister, fortrinsvis weekend-kurser eller kurser på tre-fire dages varighed. I årene fra 1962 og indtil ikrafttrædelsen af lov om Danmarks Journalisthøjskole og Institut for Presseforskning den 1. april 1971 blev der i gennemsnit holdt tre specialkurser om året, og hvert kursus havde i gennemsnit ca. 30 deltagere, begrænset af kursernes kapacitet. De fleste kurser henvendte sig til følgende kategorier af medarbejdere i pressen:

Redaktionssekretærer, lokalredaktører, rets- og kriminalmedarbejdere, radio- og tv-medarbejdere, kommunalmedarbejdere og sportsjournalister. Mere udførlige beskrivelser af specialkurserne med oplysning om deltagerantal og om de emner, der blev behandlet på de enkelte kurser, findes i Danmarks Journalisthøjskoles årsberetninger for årene fra 1962 til 1971.

Denne virksomhed er blevet fortsat i forøget omfang efter lovens ikrafttræden. I finansåret 1971/72 blev der således gennemført ti kort-

varige efteruddannelseskurser for ialt ca. 300 deltagere omfattende bl.a. kurser for pressefotografer, lokalredaktører, en byplanskonference, sportskursus og et miljøbeskyttelseskursus.

2.2. Mange årgange i klemme

Som det fremgår af redegørelsen i kapitel 1, opstod der både i 1962 og i 1971 problemer i forbindelse med gennemførelsen af en ny og mere effektiv journalistisk grunduddannelse. Ved begge lejligheder har disse problemer måttet løses ved etablering af særlige overgangsordninger for de journalister, der ellers ville blive afskåret fra at få en uddannelse på Danmarks Journalisthøjskole.

Men udviklingen har også medført viderekækkende problemer. Inden for de forskellige massemedier i Danmark er i dag ca. 3.000 mennesker beskæftiget med journalistisk arbejde, og heraf har mindre end en tredjedel gennemgået den - kortvarige - uddannelse på Journalisthøjskolen, som stod åben for fagets udøvere i årene 1962-71. En lille del af de ældre journalister har suppleret deres praktiske uddannelse med deltagelse i et eller to kurser i perioden 1946-62. En meget væsentlig del har ikke fået nogen teoretisk journalistuddannelse.

På denne baggrund er det naturligt, at der er opstået en frygt for, at såvel ældre journalister uden teoretisk uddannelse som unge journalister, der har fået eller får deres uddannelse under den gamle ordning, skal få en svag position over for dem, der om få år møder med den nye fire-årige journalistuddannelse bag sig. Fra de seneste elevårgange under den gamle uddannelse har der været rettet gentagne henvendelser til såvel skolen som pressens organisationer om at søge mulighederne for en efteruddannelse fremmet mest muligt for at undgå forskelsbehandling mellem journalister med forskellige uddannelser bag sig. Pressens organisationer har på linie hermed foreslået at forbedre Journalist-

højskolens muligheder for at realisere et efteruddannelsesprogram, og både Danske Dagbladets Fællesrepræsentation og Dansk Journalistforbund har over for statsministeren fremhævet, at de nuværende rammer for efteruddannelse er alt for snævre.

2.3. Hvor efteruddannelse er påkrævet

Det journalistiske fags egenart bevirker, at problematikken omkring efteruddannelse er mere kompliceret her end inden for andre fagområder, idet der ligger en lang række årsager til grund for behovet. Som de vigtigste kan nævnes:

a. Der sker i det moderne samfund en voldsom udvikling inden for alle de områder, som det er journalistens opgave at beskrive. Det bliver derfor mere og mere vanskeligt for den enkelte journalist at følge med inden for det stofområde (eller de stofområder), han skal behandle. Dette motiverer journalisternes ønske om at få adgang til en effektiv og journalistisk relevant undervisning i sådanne emner som samfundsøkonomi, stats- og kommuneforvaltning, erhvervsforhold, herunder specielt arbejdsmarkedet, socialstof, sociologi, lægestof, kulturstof, forbrugersstof, jura, politik, specielt samtidshistorie, og udenrigspolitik.

b. I forbindelse med det under a. nævnte skal det understreges, at udviklingen har gjort det sværere for en journalist at skifte fra et stofområde til et andet. Pressens vanskelige økonomiske forhold, lukningen af en række dagblade og nedlæggelse af redaktioner har for den enkelte journalist akcentueret værdien af, at han kan indhøste tilstrækkelig viden også på andre stofområder end det, han for tiden arbejder med, idet dette vil give ham bedre muligheder for at kunne skifte stilling. Der tænkes altså herved alene på sådanne undervisningsformer, som er nævnt under a., og som giver journalisten mulighed for i almindelighed at følge med i udviklingen på flere stofområder. En egentlig omskolingsvirksomhed falder derimod som nævnt i indledningen uden for det, der her betegnes som efteruddannelse.

c. Også på en række rent pressefaglige områder sker der en udvikling, som journalisten bør have mulighed for at følge med i. Der kan peges på emner som sprogbehandling, referat- og interviewteknik, pressens jura og etik, redigering,

billedjournalistik (både udøvende og redigerende) m.m.

d. Af særlig betydning er det, at journalisten kan følge med på det tekniske område. Her tænkes på den teknik, som vedrører arbejdsprocesserne inden for redaktionen, den tekniske fremstilling m. m. For journalisten er det vigtigt at kunne følge med ikke blot i den teknik, der vedrører hans eget medium, men også i den, der vedrører andre medier.

e. Man fremhæver i denne forbindelse det betydningsfulde i, at journalisten f. eks. vil kunne skifte fra bladvirksomhed til radio, TV eller andre former for elektronisk kommunikation.

f. Også bladdrift og bladøkonomi er naturlige emner for en efteruddannelsesvirksomhed. Dette kan begrundes dels med det behov, som er opstået gennem de ansattes stærkere inddragning i bladenes besluttende organer, og dels med nødvendigheden af, at der uddannes journalister til at overtage ledende stillinger i pressen.

2.4. Rundspørge til journalister og journalistelever

Der er ikke hidtil foretaget opgørelser eller statistiske undersøgelser, som kan belyse journalisternes behov for efteruddannelse eller benyttes som udgangspunkt for opstilling af undervisningsprogrammer.

Udvalget besluttede derfor på sit første møde at udsende spørgeskemaer, dels gennem Dansk Journalistforbund til forbundets medlemmer og dels gennem Danmarks Journalisthøjskole med henblik på at få belyst de seneste elevårganges særlige ønsker og behov.

Det materiale, der blev modtaget fra Journalistforbundets medlemmer, viste en udtalt interesse for efteruddannelse på alle de områder, der er omtalt oven for under 2.3. De svar, som indkom på henvendelsen til eleverne fra de seneste overgangshold, viste stor interesse for efteruddannelse inden for næsten alle en journalists fagområder. En tydelig tendens er dog ønskeligheden af en tillægsuddannelse inden for de elektroniske massemedier og af sprogundervisning, medens ønsker om undervisning i baggrundsfag og samfundsfag som følge af disses mangfoldighed er mere spredte.

I henvendelsen til Journalistforbundets medlemmer udbad man sig også ønsker med hensyn til efteruddannelsens form. Generelt er opfat-

teisen, at det største udbytte fås på internatskurser, hvor deltagerne helt kan koncentrere sig om uddannelsen. Men der synes også at være interesse for løbende kurser, placeret regionalt, således at kursusdeltagerne får mulighed for at følge en undervisning over en længere periode med enten en ugentlig undervisningsaften eller med lørdag-søndagsundervisning.

2.5. Nordisk Journalistkursus

Som nævnt i indledningen falder den efteruddannelsesvirksomhed, der varetages af Nordisk Journalistkursus, uden for udvalgets kommissorium. Men da indholdet og omfanget af denne virksomhed influerer på behovet for efteruddannelse af journalister i Danmark, skal der her gives en redegørelse for Nordisk Journalistkursus og for de aktuelle planer om at udbygge dette kursus.

Nordisk Journalistkursus blev oprettet i 1957 og har siden 1958 afholdt et årligt kursus af 3 måneders varighed. Kurset har hidtil haft hjemsted i Århus og har haft ledelse fælles med først Journalistkursus ved Aarhus Universitet og senere Danmarks Journalisthøjskole, hvis rektor ifølge vedtægterne for Nordisk Journalistkursus virker som kursusforstander for denne institution.

Nordisk Journalistkursus er siden oprettelsen blevet finansieret gennem bidrag fra de fem nordiske lande. Retningslinierne for kursets virksomhed fastsættes af en bestyrelse bestående af repræsentanter for presseorganisationerne i de nordiske lande, ligesom forelæserne rekrutteres fra universiteter, massemedier og administration i Norden. Kurset samler årligt 15-18 deltagere fra de nordiske lande, sædvanligvis fordelt med 4-5 fra Danmark, Norge og Sverige, 2-3 fra Finland og 1 fra Island. Kursi-

sterne er i aldersklassen omkring 30 og har normalt gennemgået grunduddannelsen i de respektive lande. Undervisningsplanen omfatter hovedsagelig politiske og andre samfundsmæssige emner foruden journalistiske og mediamæssige. Der arbejdes i alt væsentligt i seminarform, og selve undervisningen, der er stærkt koncentreret, omfatter pr. kursus cirka 250 timer.

Nordisk Journalistkursus står på nuværende tidspunkt formentlig overfor en udvidelse og delvis omdannelse, idet der i 1967 på Nordisk Råds 16. session i Oslo blev stillet medlemsforslag om ændring til en Nordisk Journalisthøjskole. Et i denne anledning nedsat fællesnordisk udvalg under formandskab af chefredaktør N. Chr. Christensen, Horsens Folkeblad, afgav den 4. december 1968 betænkning om sagen (»Forslag till utbyggnad av den sammordiska fortbildningen för journalister« (Nordisk udredningsserie 1969:4)) og på dette grundlag og efter rekkommandation nr. 11/1969 fra Nordisk Råd har bestyrelsen for Nordisk Journalistkursus besluttet at søge iværksat en dublering af det hidtidige kursus med delvis nye undervisningsprogrammer fra foråret 1974 under forudsætning af tilvejebringelse af de fornødne bevillinger gennem Sekretariatet for Nordisk Kulturelt Samarbejde. Kurset vil fortsat have hjemsted i Århus med tilknytning til Danmarks Journalisthøjskole, og undervisning såvel som indkvartering forudses på Journalistkollegiet.

Udvidelsen af Nordisk Journalistkursus vil betyde, at 10-15 danske journalister årligt vil kunne gennemgå dette kursus. Den åbner til lige mulighed for et vist administrativt og muligvis ledelsesmæssigt samarbejde med en eventuel dansk efteruddannelse for journalister, der ligeledes antages at have til huse i Journalistkollegiet i Århus.

KAPITEL 3

Efteruddannelsen i de øvrige nordiske lande

3.1. Norge

Der er ikke udarbejdet endelige planer for efteruddannelse af journalister. Men ved Norsk Journalistskole er der ansat en leder, som skal forestå den teoretiske og praktiske opbygning af en sådan efteruddannelse. Herudover er der i indeværende finansår optaget et beløb på 118.000 n.kr. til efteruddannelse af journalister. Endvidere yder såvel organisationer som institutioner betydelige tilskud til enkelte kurser.

3.2. Sverige

Den svenske stiftelse *Pressinstitutet*, som drives af presseorganisationerne, et antal dagblade og Sveriges Radio, arrangerer hvert år en række korte kurser med en varighed fra 2 til 10 dage. Der er plads til 15 deltagere på hvert kursus. I efteråret 1972 afholdtes 6 kurser med følgende emner:

Tekniske krav til billeder under forskellig trykteknik, ordets magt, kommunaløkonomi på langt sigt, billeder, lov og etik, at læse årsregnskaber samt journalisten og den nye avisteknik.

Endvidere har svenske journalister mulighed for som efteruddannelse at gennemføre specialstudier enten ved Journalisthögskolan i Stockholm eller den tilsvarende skole i Göteborg. Denne mulighed er dog kun blevet udnyttet af ganske få journalister.

For at imødekomme et presserende behov for efteruddannelse — navnlig hos de journalister, som ikke har haft mulighed for at skaffe sig en mere omfattende grunduddannelse — har den svenske stat taget initiativ til nedsættelse af en organisationskomité, som skal forestå tilrettelæggelsen af en forsøgsundervisning. Indtil videre er denne undervisning henlagt til Kalmar.

For perioden fra 1. januar 1972 til 30. juni 1973 er der budgetteret med 530.000 sv.kr. til selve undervisningen. Inden for denne budgetramme kan der arrangeres 14 kurser. Det er

tanken, at erfaringerne fra disse kurser sammen med fortsatte undersøgelser af journalisternes uddannelsesbehov skal danne grundlag for den endelige udformning af et program for efteruddannelsen.

I budgetterne for forsøgsundervisningen indgår udgifter til ledelse og administration (153.000 sv. kr.), udgifter til lærere og forelæsere (187.000 sv.kr.) samt udgifter til undervisningsmateriale, herunder fremstilling af øvelsesaviser (66.000 sv.kr.). Øvrige udgifter (124.000 sv.kr.) vedrører lokaleleje, inventar og rejseudgifter.

Kurserne afvikles efter følgende retningslinier:

Model I:	3-4 ugers selvstudium
	2 ugers opholdskursus
Model II:	2-4 dages kursusophold
	3 ugers selvstudium
	2 ugers opholdskursus
Model III:	2-3 ugers selvstudium
	2-4 ugers opholdskursus
	2-3 ugers selvstudium
	2 ugers opholdskursus

Kursusprogrammerne efteråret 1972 omfatter følgende tilbud:

Samfundsøkonomi	(model III)
Redaktion	(model II)
Arbejdsmarkedsjournalistik	(model II)
Kommunal økonomi	(model I)
Retskundskab	(model II)

Hvert kursus har plads til 15-20 deltagere. Den nedsatte organisationskomité fungerer som ledelse under forsøgsperioden, og det endelige organisationsmønster forventes først fastlagt senere.

3.3. Finland

Den finske stat har i 1972 efter indstilling fra en af undervisningsministeriet nedsat arbejds-

gruppe stillet et beløb på 72.000 mk. til rådighed for en forsøgsundervisning.

Efter arbejdsgruppens forslag skal efteruddannelseskurserne foreløbigt henlægges til Tammerfors og administreres af efteruddannelsescentralen ved Tammerfors Universitet. For hvert enkelt kursus er der i samarbejde med de faglige organisationer oprettet en kursuskomité.

Programmet for 1972 så sådan ud:

1. to grundkurser à 2 uger fælles for journalister fra dagspresse og tidsskrifter (20 deltagere)
2. tre videreuddannelseskurser à 2 uger for

hver 20 deltagere, (heraf *1 kursus* for journalister, som har deltaget i l.) eller i et af det finske journalistforbunds siden 1960 gennemførte to-dageskurser, *et kursus* for aktive journalister, som anses at være i besiddelse af fagkundskaber, svarende til 1., og endeligt *et specialkursus* for erfarne journalister.

et fælles uge-kursus for 50 deltagere beregnet for journalister, som har gennemgået et af de under 2 omtalte kurser, og et specialkursus i avisteknik med varighed en uge (20 deltagere).

KAPITEL 4

Efteruddannelsens målsætning, form og indhold

4.1. Målsætning

Skal en efteruddannelse af journalister kunne imødekomme de behov, der er beskrevet ovenfor under 2.3., må den efter udvalgets opfattelse sigte mod:

- a) ajourføring og uddybning inden for journalistens arbejdsfelt
- b) omskoling inden for stofområder og medier og
- c) indføring i nye fag og medier

4.2. Form

Med henblik på at realisere denne målsætning foreslår udvalget, at efteruddannelsen tilrettelægges på en sådan måde, at den omfatter forskellige kursustyper, som afvikles efter en tre-årig undervisningsplan.

Som kursustyper foreslås:

1. Et alment ajourføringskursus
2. Fagkurser af samfundsorienterende art
3. Kurser i journalistiske genrer og journalistisk teknik
4. Kommunikationskurser

Samtlige kurser forberedes gennem udarbejdelse af undervisningsplan, udsendelse af litteraturlister, skriftlige oplæg og indføring i studieteknik. Hvor det skønnes nødvendigt, afholdes før kursets påbegyndelse et optaktmøde, hvor kurset disponeres, arbejds materiale uddeles, og opgaver eventuelt stilles.

Under kursusopholdet er kursisterne pligtige at løse individuelle opgaver eller gruppeopgaver og at forberede sig til forelæsninger og øvelser.

I kursus indgår evaluering, dvs. vurdering, evt. gennem prøver, af indlæringens effekt, og forslag til videre studier.

4.3. Indhold

Som program for undervisningens indhold inden for de enkelte kursustyper foreslås:

1. *Et alment ajourføringskursus*

har som målsætning en generel ajourføring på samfundsfaglige og mediafaglige områder. Kurset henvender sig fortrinsvis til journalister, der har gennemgået grunduddannelse for mere end 10 år siden. Disse medarbejdere skønnes at have et særligt behov for gennem en længere periode og mere alment at kunne opfriske kunnen og erhverve nye kundskaber og færdigheder. Kurset varer 2 måneder og har følgende indhold:

Faggruppe I: Samfundsorienterende fag

1. Udviklingslinier i det danske samfund
2. Økonomi og erhvervsliv i Danmark
3. Dansk politisk historie siden 1945
4. Politisk sociologi
5. Lovgivningsarbejdet gennem de senere år
6. Offentlig forvaltning i Danmark
7. Uddannelse, forskning og kulturpolitik i Danmark
8. Danmark og udlandet
9. Internationale organisationer
10. Verdenspolitik

Faggruppe II Mediafag

1. Sproget i massemedierne
2. Psykologi for journalister
3. Kommunikationsteori og massekommunikationsforskning
4. Ny teknik i massemedierne
5. Pressejura
6. Journalistens kilder, kildekritik

Kurset, der antages at samle 20 maximalt 30 deltagere, afholdes hvert 3. år som internatskursus i Århus, i hvilken sammenhæng man henleder opmærksomheden på Journalistkollegiet som et egnet sted.

2. *Fagkurser af samfundsorienterende art*

har som målsætning såvel ajourføring som omskoling indenfor de pågældende fag- eller stof-

områder. Kursus henvender sig såvel til yngre som ældre medarbejdere ved massemediernes. De tilsigter en mere dybtgående behandling af de pågældende fag end det førnævnte ajourføringskursus. Kurserne er normalt af 2 ugers varighed, men kan i enkelte tilfælde udvides til 3 uger eller forkortes til 1 uge.

Emnerne er følgende:

/

1. Samfundsøkonomi
2. Statistik og statistisk metode
3. Dansk erhvervsliv
4. Arbejdsmarkedsspørgsmål
5. Kommunal økonomi

//

1. Politisk sociologi
2. Lovgivningsarbejdet i Danmark
3. Dansk forvaltning
4. Retskundskab
5. Dansk udenrigs- og forsvarspolitik

III

1. Dansk socialpolitik
2. Landsplanlægning
3. Trafikplanlægning
4. Miljøspørgsmål og forureningsproblemer

IV

1. Undervisning og uddannelse i Danmark
2. Forskning og teknik
3. Dansk kulturpolitik

V

1. International politik
2. Det europæiske samarbejde
3. Nordisk samarbejde
4. U-landsproblematik

Under samme gruppe arrangeres årligt et projektorienteret kursus, hvor hovedvægten lægges på journalistisk dybdegravning om et bestemt emne og på journalistisk metode under løsning af en sådan opgave. Som eksempler kan nævnes: Virkningen af en bestemt lovgivning i en bestemt region (fx. kommunalreformen), narkotikaproblemet, et udviklingslands problematik, virkningerne af en Storebæltsbro, gæstearbejderproblemet o. lign.

Kurserne antages at samle 20-30 deltagere og gennemføres efter en nærmere fastlagt tur-

nus. De afholdes normalt som internatskurser på Journalistkollegiet i Århus, men kan i nogle tilfælde tænkes gennemført som eftermiddags- eller aftenkurser andetsteds. I så tilfælde må kurserne strækkes over en længere periode.

3. Kurser i journalistiske genrer og journalistisk teknik

har som målsætning såvel omskoling som forbedring af færdigheder. Behovet for denne type kurser er skabt som følge af ændringer i mediastrukturen, som medfører at journalister hyppigere end tidligere skifter arbejdsplads og emner.

Kurserne er normalt af 1 uges varighed og kan eksempelvis være kurser for 1) redaktionssekretærer, for 2) lokalredaktører, for 3) rets- og kriminalmedarbejdere, for 4) radio- og TV-anmeldere eller kurser i 5) forbrugerjournalistik, 6) kommunaljournalistik, 7) sportsjournalistik, 8) billedjournalistik, 9) elementær radio- og TV-journalistik eller 10) grafisk teknik og layout. Kurserne, der fortrinsvis er øvelsesbetonede, begrænses til 20 deltagere og afholdes efter en nærmere fastlagt turnus. De afholdes normalt som internatskurser på Journalistkollegiet i Århus, men kan eventuelt henlægges andetsteds.

4. Kommunikationskurser

har som målsætning en forbedring af det teoretiske grundlag for journalistisk virksomhed og for omskoling inden for faget. Udviklingen af nye kommunikationsfag medfører, at behovet for denne kursustype er stærkt stigende. Kurserne er normalt af 1 uges varighed og afvikles efter en nærmere fastlagt turnus.

De omfatter:

1. Ny teknik i de elektroniske medier
2. Ny presseteknik
3. Kommunikationsteori og massekommunikationsforskning
4. Journalistisk sprogbehandling (sprog- og påvirkningsteori)
5. Gruppe- og socialpsykologi
6. EDB i massemediernes
7. Pressejura og presseetik
8. Massemediernes økonomi
9. Journalistens kilder, kildekritik
- og
10. International kommunikation

Også denne kursustype forudses henlagt til Journalistkollegiet i Århus, men enkelte kurser kan dog tænkes henlagt andetsteds.

Efteruddannelsen afvikles som årsprogrammer i en tre-årig turnus. Disse fastlægges ud fra ovennævnte kursustyper og kan eksempelvis sammensættes efter følgende model:

1. år: 1 kursus af type 1,
5 kurser af type 2,
5 kurser af type 3 og
3 kurser af type 4
2. år: 8 kurser af type 2,
6 kurser af type 3 og
4 kurser af type 4
3. år: 6 kurser af type 2,
8 kurser af type 3 og
6 kurser af type 4

Der påregnes således 26 undervisningsuger pr. år.

4.4. Kursusledelse

De stærkt varierende kursusprogrammer forudsætter omfattende planlægning og forberedelse.

Den daglige ledelse af efteruddannelsen varetages af en kursusleder med tilknytning til Danmarks Journalisthøjskole. Udvalget henleder opmærksomheden på mulighederne for administrativt og undervisningsmæssigt samarbejde med Nordisk Journalistkursus.

Kursuslederen bistås ved udarbejdelsen af kursusplanerne af et undervisningsråd bestående af 3 repræsentanter for Dansk Journalistforbund, 2 for Danske Dagblades Udgiverforening, 1 for Danske Dagblades Fællesrepræsentation, 1 for Danmarks Radio og 2 for Danmarks Journalisthøjskole.

KAPITEL 5

Efteruddannelsens økonomi

Den hidtidige efteruddannelse for journalister har med sine undervisningstilbud især henvendt sig til særligt interesserede eller haft relation til aktuelle, faglige problemstillinger.

Forskelle i uddannelsesbaggrund kunne forsvåvidt anvendes som udgangspunkt for efteruddannelsens systematiske opbygning. Efter udvalgets opfattelse bør der imidlertid ikke ved opstillinger af kursusprogrammer på forhånd tages hensyn til særlige gruppers specifikke behov, men ved et varieret udbud af kursussemner og muligheder for tilvalg af fag på de enkelte kurser tilstræbes en smidig og varieret ramme for hele efteruddannelsen, således at den enkelte journalist efter interesse og behov har mulighed for at vedligeholde, ajourføre og øge sin viden.

Den nuværende bevilling til efteruddannelse på 90.000 kr. pr. år, hvoraf pressens organisationer yder et tilskud på 60.000 kr., medens 30.000 kr. plus visse generalomkostninger ved kursusvirksomheden afholdes over Journalisthøjskolens budgetter.

Efter udvalgets opfattelse er det væsentligt, at efteruddannelsen etableres i nær tilknytning

til Journalisthøjskolen. Inden for skolens bevillinger er der imidlertid ikke kapacitet til at finansiere den omorganisation og udvidelse af efteruddannelsen, som udvalget finder nødvendig for at løse de særlige uddannelsesproblemer, som gør sig gældende for journalistfagets vedkommende, og som er forudsat i loven om Danmarks Journalisthøjskole.

Realiseringen af udvalgets forslag stiller betydelige krav til de forberedende og tilrettelæggende funktioner. Udvalget foreslår derfor, at der ydes organisatorisk bistand til efteruddannelsen og peger i denne sammenhæng på mulighederne for et eventuelt samarbejde med Nordisk Journalistkursus med henblik på bl.a. udnyttelse af fælles undervisnings- og kontorfaciliteter.

Det anslås, at udgifterne til en efteruddannelse af den skildrede art vil andrage årligt 500.000-600.000 kr. afhængig af det administrative samarbejde, der kan etableres dels med Journalisthøjskolen og dels med Nordisk Journalistkursus.

